

Rada
Evropské unie

Brusel 21. prosince 2022
(OR. en)

16327/22

ECOFIN 1374
STATIS 74
FIN 1384
UEM 360

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel:	Martine DEPREZOVÁ, ředitelka, za generální tajemnici Evropské komise
Datum přijetí:	20. prosince 2022
Příjemce:	Thérèse BLANCHETOVÁ, generální tajemnice Rady Evropské unie
Č. dok. Komise:	COM(2022) 733 final
Předmět:	ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ o uplatňování nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/516 ze dne 19. března 2019 o harmonizaci hrubého národního důchodu v tržních cenách (nařízení o HND) a o zrušení směrnice Rady 89/130/EHS, Euratom a nařízení Rady (ES, Euratom) č. 1287/2003 (nařízení o HND)

Delegace naleznou v příloze dokument COM(2022) 733 final.

Příloha: COM(2022) 733 final

V Bruselu dne 19.12.2022
COM(2022) 733 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

o uplatňování nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/516 ze dne 19. března 2019 o harmonizaci hrubého národního důchodu v tržních cenách (nařízení o HND) a o zrušení směrnice Rady 89/130/EHS, Euratom a nařízení Rady (ES, Euratom) č. 1287/2003 (nařízení o HND)

1. ÚVOD

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/516 ze dne 19. března 2019 o harmonizaci hrubého národního důchodu v tržních cenách (nařízení o HND) a o zrušení směrnice Rady 89/130/EHS, Euratom a nařízení Rady (ES, Euratom) č. 1287/2003 (nařízení o HND)¹ stanoví postupy pro usnadnění ověřování a případně zlepšení srovnatelnosti, spolehlivosti a úplnosti odhadů hrubého národního důchodu (HND) prováděných členskými státy. Nařízení o HND vstoupilo v platnost dne 18. dubna 2019.

Při uplatňování evropského systému účtů (ESA 95) podle nařízení Rady (ES) č. 2223/96² se HND stal od 1. ledna 2002 základem pro čtvrtý vlastní zdroj Společenství. HND nahradil hrubý národní produkt (HNP), který se k výpočtu čtvrtého vlastního zdroje používal v letech před rokem 2002.

Při uplatňování evropského systému účtů (ESA 2010) podle nařízení (EU) č. 549/2013³ je HND od 1. ledna 2014 základem pro čtvrtý vlastní zdroj rozpočtu EU.

Nařízení o HND předcházely směrnice Rady 89/130/EHS, Euratom⁴ (dále „směrnice o HNP“) a nařízení Rady (ES, Euratom) č. 1287/2003⁵, přičemž vstupem nařízení o HND v platnost byly oba uvedené předpisy zrušeny. Směrnicí o HNP byl pro ověřování a hodnocení srovnatelnosti, spolehlivosti a úplnosti HNP stanoven postup v rámci Výboru pro HNP, v němž v letech 1989 až 2003 úzce spolupracovaly členské státy a Komise. Ve zrušeném nařízení (ES, Euratom) č. 1287/2003 byl stanoven podobný postup pro ověřování a hodnocení HND v rámci Výboru pro HND, v němž členské státy a Komise úzce spolupracovaly v letech 2004 až 2019. Bylo dosaženo dobré úrovně spolehlivosti, srovnatelnosti a úplnosti údajů určených k použití pro účely vlastních zdrojů.

Nařízení o HND z tohoto postupu vychází a upravuje jej tak, aby zohledňoval HND pro účely vlastních zdrojů. Stanoví formální skupinu odborníků, která Komisi pomáhá s postupy a ověřováním výpočtu HND pro účely vlastních zdrojů. Za tímto účelem byla zřízena expertní skupina pro hrubý národní důchod⁶.

Tato zpráva, v souladu s požadavkem článku 9 nařízení o HND, shrnuje pokrok, kterého Komise a expertní skupina pro hrubý národní důchod dosáhly v oblasti harmonizace HND a uplatňování nařízení o HND od jeho vstupu v platnost. V kapitole 2 jsou uvedena opatření přijatá k zajištění dodržování definice a výpočtu hrubého národního důchodu v tržních cenách, jak jsou stanoveny v nařízení o HND. V kapitole 3 jsou popsána opatření přijatá k zajištění včasného předávání údajů o HND a dodatečných informací členskými státy Komisi. V kapitole 4 jsou uvedena opatření přijatá Komisí k ověření zdrojů a metod používaných členskými státy k výpočtu HND. Kapitola 5 obsahuje závěry o uplatňování nařízení o HND od jeho vstupu v platnost.

2. DEFINICE A VÝPOČET HRUBÉHO NÁRODNÍHO DŮCHODU V TRŽNÍCH CENÁCH

¹ Úř. věst. L 91, 29.3.2019, s. 19.

² Nařízení Rady (ES) č. 2223/96 ze dne 25. června 1996 o Evropském systému národních a regionálních účtů ve Společenství (Úř. věst. L 310, 30.11.1996, s. 1).

³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 549/2013 ze dne 21. května 2013 o Evropském systému národních a regionálních účtů v Evropské unii (Úř. věst. L 174, 26.6.2013, s. 1).

⁴ Směrnice Rady 89/130/EHS, Euratom ze dne 13. února 1989 o harmonizaci výpočtu hrubého národního produktu v tržních cenách (Úř. věst. L 49, 21.2.1989, s. 26).

⁵ Nařízení Rady (ES, Euratom) č. 1287/2003 ze dne 15. července 2003 o harmonizaci hrubého národního důchodu v tržních cenách (nařízení o HND) (Úř. věst. L 181, 19.7.2003, s. 1).

⁶ Rozhodnutí Komise ze dne 17. května 2019, kterým se zřizuje expertní skupina Komise pro hrubý národní důchod (Úř. věst. C 174, 21.5.2019, s. 5).

Článek 1 nařízení o HND stanoví, že HND a hrubý domácí produkt (HDP) jsou vymezeny v souladu s evropským systémem účtů 2010 (ESA 2010) zavedeným nařízením (EU) č. 549/2013.

Jak stanoví článek 1, členské státy provádějí výpočet HDP třemi způsoby: výrobní metodou, výdajovou metodou a důchodovou metodou. Při výpočtu HDP a při přechodu z HDP na HND používají členské státy koncepci a definice ESA 2010, a to od roku 2014, kdy byl tento účetní standard použit poprvé.

HND při použití ESA 2010 byl ověřen v rámci cyklu ověřování HND v období 2016–2019. Tento cyklus zahrnoval rozšířené ověření přechodu z koncepce ESA 95 na koncepci ESA 2010, včetně důkladné kontroly jednotlivých hlavních koncepčních změn mezi těmito dvěma standardy. Poté, co nařízení o HND vstoupilo v roce 2019 v platnost, byl cyklus ověřování v období 2016–2019 úspěšně dokončen.

Stejná pojetí a definice (ESA 2010) se v souladu s článkem 1 nařízení o HND nadále používají pro cyklus ověřování HND v období 2020–2024.

Co se týká vhodnosti údajů o HND k použití pro účely vlastních zdrojů z hlediska spolehlivosti, srovnatelnosti a úplnosti, platí v případě potřeby příslušná ustanovení čl. 10b odst. 4 nařízení (EU, Euratom) č. 609/2014⁷, zejména možnost uplatnit výhradu ke kvalitě údajů o HND v bodech oznámených buď Komisí, nebo členským státem.

3. PŘEDÁVÁNÍ ÚDAJŮ O HND A DODATEČNÝCH INFORMACÍ

Každoroční předávání údajů o HND a zpráv o kvalitě údajů o HND

Podle článku 2 nařízení o HND musí členské státy vypočítat HND a každoročně před 1. říjnem poskytnout Komisi (Eurostatu) číselné údaje o souhrnných ukazatelích HND a jejich složkách. Tato lhůta je sladěna s termínem pro předávání ostatních ročních údajů z národních účtů v rámci programu předávání údajů podle ESA 2010, což členským státům usnadňuje přípravu všech příslušných souborů údajů.

Členské státy mají souhrnné ukazatele HND a jejich složky poskytovat v souladu s definicemi uvedenými v článku 1 zmíněného nařízení. Údaje mají být předávány za předchozí rok a případné změny údajů za dřívější roky mají být sdělovány současně s nimi. Tento požadavek se odráží v šablonách předávacích tabulek (dotazníky k HND), které Eurostat připravuje před každým ročním předáním údajů.

Na každoročním jarním zasedání expertní skupiny pro hrubý národní důchod bývá dohodnuta společná struktura dotazníku k HND, který mají členské státy používat. To má usnadnit poskytování jejich údajů o HND. Eurostat zaslá každému členskému státu šablonu schváleného dotazníku a požádá jej o včasné vrácení vyplněných tabulek.

Dotazník obsahuje rovněž další tabulky a vzorce, které pomáhají kontrolovat konzistenci poskytnutých údajů a předcházet případným chybám nebo je odhalovat. K dotazníku jsou navíc přiloženy podrobné pokyny, jak jej správně vyplnit. Tato opatření významně přispívají k harmonizaci a dalšímu zkvalitnění údajů, jež členské státy Eurostatu předkládají.

Nařízení o HND rovněž ukládá členským státům povinnost předávat Eurostatu každoroční zprávu o kvalitě svých údajů o HND (čl. 2 odst. 3). Hlavním účelem této zprávy je poskytnout Komisi informace o změnách, které byly od předchozího předání údajů o HND provedeny ve zdrojích a

⁷ Nařízení Rady (EU, Euratom) č. 609/2014 ze dne 26. května 2014 o metodách a postupu pro poskytování tradičních vlastních zdrojů a vlastních zdrojů z DPH a HND a o opatřeních ke krytí hotovostních nároků (přepracované znění) (Úř. věst. L 168, 7.6.2014, s. 39).

metodách používaných k sestavení souhrnných ukazatelů HND a jejich složek. Na jarním zasedání expertní skupiny pro hrubý národní důchod je rovněž dohodnut společný obsah a formát této zprávy. Tento postup se používá již řadu let, takže zprávy jsou obecně kvalitní a poskytují Komisi a expertní skupině pro hrubý národní důchod nezbytné podklady pro hodnocení a revizi údajů o HND předložených členskými státy.

Členské státy předávají příslušné údaje v dotazníku k HND spolu se zprávou o kvalitě údajů o HND elektronickou cestou jednotnému kontaktnímu místu pro údaje v Eurostatu (prostřednictvím specializované platformy zvané EDAMIS).

Vzhledem k tomu, že nařízení o HND je právním aktem s významem pro EHP, stejným způsobem jako členské státy EU předávají údaje o HND i země ESVO⁸. Kromě toho se v souladu s dohodou o vystoupení Spojeného království z Evropské unie⁹ nadále po 31. prosinci 2020 vztahují na Spojené království platné právní předpisy EU, které se týkají vlastních zdrojů EU souvisejících s rozpočtovými roky až do roku 2020, a to i v případech, kdy mají být příslušné vlastní zdroje po tomto datu zpřístupněny, opraveny nebo upraveny. Spojené království proto za období do roku 2020 rovněž předává údaje o HND v souladu s nařízením o HND.

V roce 2019 předaly všechny země kromě jedné (jednalo se o členský stát EU) své výkazy o HND za rok 2019 před 1. říjnem, tedy v souladu se stanoveným termínem. Poslední členský stát je zaslal 1. října.

V roce 2020 předaly všechny země kromě jedné (jednalo se o zemi ESVO) své výkazy o HND za rok 2020 před 1. říjnem, tedy v souladu se stanoveným termínem. Poslední země ESVO zaslala svůj dotazník k HND 15. října a zprávu o kvalitě 28. října.

V roce 2021 předalo všech 32 zemí své výkazy o HND za rok 2021 před 1. říjnem, tedy v souladu se stanoveným termínem.

V roce 2022 všech 32 zemí kromě jedné (země ESVO) předalo své výkazy o HND za rok 2022 před 1. říjnem, tedy v souladu se stanoveným termínem. Poslední země ESVO zaslala ve stanoveném termínu pouze dotazník k HND.

Soupis k HND

Zatímco zpráva o kvalitě má poskytnout aktuální informace o změnách metodiky a údajů o HND používaných a vykazovaných členskými státy, úplný a podrobný přehled metod a zdrojů použitých k výpočtu konečných odhadů HND je uveden v soupisech zdrojů a metod použitých pro sestavení souhrnných ukazatelů HND a jejich složek. Tyto soupisy jsou základem pro hodnocení kvality údajů o HND členských států prováděné Eurostatem z hlediska srovnatelnosti, spolehlivosti a úplnosti.

Povinnost poskytnout Eurostatu soupis k HND je členskými státy uložena článkem 3 nařízení o HND. Ten rovněž stanoví, že Komise musí prostřednictvím prováděcích aktů stanovit strukturu a podrobné postupy pro soupis v souladu s ESA 2010, jakož i harmonogram pro jeho aktualizaci a předávání. Článek 3 dále stanoví, že dotyčné prováděcí akty nesmějí vytvářet značné dodatečné náklady, neboť ty by pro členské státy mohly představovat nepřiměřenou a neodůvodněnou zátěž. Kromě toho musí být soupis v souladu s ESA 2010 a mělo by se zamezit zdvojování a nadměrnému zatížení.

Těmito aspekty se zabývá prováděcí nařízení Komise (EU) 2020/1546¹⁰, které bylo přijato v návaznosti na výše uvedená ustanovení, a dále příručka k vypracování soupisu k HND, kterou

⁸ Lichtenštejnsko má výjimku z provádění nařízení o HND, ale roční dotazník k HND přesto podává.

⁹ Dohoda o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie a Evropského společenství pro atomovou energii (Úř. věst. C 384 I, 12.11.2019, s. 1).

¹⁰ Prováděcí nařízení Komise (EU) 2020/1546 ze dne 23. října 2020, kterým se stanoví struktura a podrobné postupy pro soupis zdrojů a metod použitých pro sestavení souhrnných ukazatelů hrubého

schválila expertní skupina pro hrubý národní důchod. Zejména pokud jde o strukturu soupisů, nařízení (EU) 2020/1546 stanoví, že soupisy mají sestávat z 10 kapitol a z tabulek postupů k HND. Jednotlivé kapitoly soupisu se věnují těmto tématům:

- Kapitola 1 Přehled systému účtů
- Kapitola 2 Politika revizí a harmonogram pro revidování a finalizaci odhadů. Velké revize od poslední verze soupisu k HND
- Kapitola 3 Výrobní metoda
- Kapitola 4 Důchodová metoda
- Kapitola 5 Výdajová metoda
- Kapitola 6 Postup bilancování nebo integrace a validace odhadů
- Kapitola 7 Přehled úprav za účelem úplnosti
- Kapitola 8 Přejít od hrubého domácího produktu (HDP) k HND
- Kapitola 9 Hlavní použité klasifikace
- Kapitola 10 Hlavní použité zdroje údajů

Soupisy k HND obsahují jako přílohu tabulky postupů, které poskytují numerické informace o výsledcích všech po sobě následujících fází procesu sestavování HND, od statistických zdrojů přes různé úpravy až po konečné údaje z národních účtů. Obsahují též numerické informace o relativní velikosti jednotlivých druhů použitých zdrojů a provedených úprav v daném procesu sestavování a odkazy na příslušné kapitoly soupisu k HND.

Příručka k soupisu k HND, která byla vypracována v úzké spolupráci s expertní skupinou pro hrubý národní důchod a která odráží podrobné postupy stanovené v nařízení (EU) 2020/1546, definuje podrobnou strukturu a požadavky na obsah jednotlivých kapitol. Zároveň členským státům poskytuje návod k vypracování kvalitního soupisu, neboť zdůrazňuje hlavní zásady a aspekty, jimž je v uvedeném procesu potřeba věnovat zvláštní pozornost. Obsahuje rovněž ustanovení o volbě referenčního roku a o předkládání a následných aktualizacích soupisu k HND.

Při tvorbě příručky k soupisu k HND byla věnována náležitá pozornost potřebě zamezit zdvojení a nadměrnému zatížení při popisu a používání termínů a definic ESA 2010. Kromě toho aktualizace příručky pro cyklus ověřování HND v období 2020–2024 zavedla pouze omezené změny tam, kde bylo považováno za nezbytné upravit stávající požadavky nebo poskytnout dodatečné pokyny.

Nejzazší termín pro předání soupisu k HND podle nařízení (EU) 2020/1546 byl 31. prosinec 2021. Většina členských států předala svůj soupis k HND do tohoto data. Komise vznesla obecnou výhradu vůči pěti členským státům z důvodu pozdního předání soupisu k HND. U čtyř z těchto členských států byla obecná výhrada posléze zrušena, jakmile tyto státy předložily své soupisy k HND.

Bezprostředně po předání soupisů k HND a tabulek postupů provedl Eurostat v rámci hodnocení rizik k HND počáteční všeobecnou analýzu jejich úplnosti a konzistence. Tato kontrola neodhalila žádné závažné nedostatky, které by bránily podrobnému ověřování soupisů k HND během cyklu 2020–2024.

Vzhledem k tomu, že postupy a základní statistiky pro sestavování konečných údajů o HDP a HND se meziročně výrazně nemění a k větším změnám dochází pouze při velkých revizích v delších intervalech, není nutné soupisy k HND každým rokem přepisovat. Nařízení (EU) 2020/1546 stanoví, že následné aktualizace soupisu k HND se provádějí a předávají Eurostatu do dvanácti měsíců po

jakékoli významné změně zdrojů nebo metod pro sestavování HND. Soupis k HND se v každém případě musí aktualizovat alespoň každých pět let.

4. POSTUPY A OVĚŘOVÁNÍ VÝPOČTU HND

Expertní skupina pro hrubý národní důchod

V souladu s článkem 4 nařízení o HND musí Komise zřídit formální skupinu odborníků složenou ze zástupců všech členských států, které předsedá zástupce Komise. Úlohou této skupiny odborníků je:

- poskytovat Komisi poradenství a vyjadřovat stanoviska ohledně srovnatelnosti, spolehlivosti a úplnosti výpočtů HND,
- projednávat otázky provádění tohoto nařízení a
- vydávat každý rok stanovisko ohledně relevance údajů o HND předložených členskými státy pro účely vlastních zdrojů.

Krátce po vstupu nařízení o HND v platnost přijala Komise dne 17. května 2019 rozhodnutí o zřízení expertní skupiny Komise pro hrubý národní důchod¹¹. Expertní skupina pro hrubý národní důchod se poprvé sešla v květnu 2019 a přijala svůj jednací řád. Od té doby se expertní skupina pro hrubý národní důchod schází pravidelně dvakrát ročně, a to na jaře a na podzim. Od vstupu nařízení o HND v platnost se expertní skupina pro hrubý národní důchod sešla na svých pravidelných zasedáních osmkrát (do listopadu 2022). Expertní skupina pro hrubý národní důchod rovněž uspořádala tři zasedání *ad hoc* týkající se problematiky globalizace.

Komise (Eurostat) může v rámci expertní skupiny pro hrubý národní důchod zřídit podskupiny za účelem posouzení specifických otázek týkajících se HND na základě mandátu vymezeného Komisí.

V listopadu 2019 Eurostat zřídil podskupinu pro podvody v oblasti DPH, které využívají princip chybějícího obchodníka. Cílem podskupiny je výměna postupů, diskuse o zdrojích a metodách a příprava doporučení, jež mají zajistit lepší srovnatelnost při řešení podvodů s DPH na bázi chybějícího obchodníka. Činnost této podskupiny byla ukončena v listopadu 2020 schválením její závěrečné zprávy skupinou odborníků pro hrubý národní důchod.

V červnu 2020 Eurostat zřídil podskupinu pro úplnost. Tato podskupina je zaměřena na projednávání specifických otázek v oblasti úplnosti s cílem zajišťovat ještě více úplnost údajů o HND, vyměňovat si postupy a vypracovat praktické pokyny, které zajistí lepší srovnatelnost úprav v oblasti úplnosti. Činnost této podskupiny probíhá a její dokončení se plánuje na rok 2023.

Formální stanovisko k relevanci údajů o HND pro účely vlastních zdrojů

Článek 4 nařízení o HND rovněž stanoví, že expertní skupina pro hrubý národní důchod vydává každý rok stanovisko ohledně relevance údajů o HND předložených členskými státy pro účely vlastních zdrojů. Za tímto účelem je expertní skupině pro hrubý národní důchod na jejích podzimních zasedáních předkládán k posouzení dokument vypracovaný Eurostatem, který obsahuje předané údaje o HND a souhrnné zprávy o kvalitě. V příloze stanoviska Eurostat ve stručné formě uvádí některé kvantitativní a kvalitativní informace o hlavních výsledcích ověření.

Od vstupu nařízení o HND v platnost expertní skupina pro hrubý národní důchod každoročně úspěšně přijala stanovisko, kterým potvrzuje, že údaje předložené členskými státy a Spojeným královstvím v dotaznících k HND jsou vhodné pro účely vlastních zdrojů. Jakmile je relevance údajů potvrzena, předává se stanovisko spolu s těmito údaji Generálnímu ředitelství pro rozpočet. Tento proces funguje hladce a umožňuje GŘ pro rozpočet včas vypočítat rozpočtové příspěvky jednotlivých zemí v rámci vlastního zdroje HND.

¹¹ Rozhodnutí Komise ze dne 17. května 2019, kterým se zřizuje expertní skupina Komise pro hrubý národní důchod (Text s významem pro EHP), C/2019/3651 (Úř. věst. C 174, 21.5.2019, s. 5).

Model ověřování

Zdroje a metody používané členskými státy k výpočtu HND – jak jsou popsány v soupisech k HND – ověřuje Komise (Eurostat) podle modelu ověřování. Článek 5 nařízení o HND stanoví, že model vypracuje Komise v úzké spolupráci s expertní skupinou pro hrubý národní důchod. Uvedený model pro cyklus ověřování HND v období 2020–2024, založený na modelu, který byl úspěšně použit v cyklu ověřování HND v období 2016–2019, vypracoval Eurostat a schválila jej expertní skupina pro hrubý národní důchod na svých zasedáních v letech 2020 a 2021. Všechny jeho relevantní prvky jsou popsány v rámcových dokumentech, z nichž model sestává¹².

Kromě dokumentu GNIG/121 „Outline of the verification model for GNI for own resources“ (Rámec modelu ověřování HND pro účely vlastních zdrojů), který nastiňuje celý model, byly pro cyklus ověřování HND v období 2020–2024 připraveny tyto rámcové dokumenty:

- ESA 2010 GNI Inventory Guide - Guidelines for writing the ESA 2010 GNI Inventory and for compiling the GNI process tables (GNIG/068 Rev. 1) (Příručka k soupisu k HND podle ESA 2010 – Pokyny pro sestavení soupisu k HND podle ESA 2010 a pro sestavení tabulek postupů k HND),
- GNI Inventory Assessment Questionnaire (GIAQ) (GNIG/099) (Dotazník pro hodnocení soupisu k HND),
- Guidelines for the Direct Verification exercise in the framework of the verification of Member States' GNI inventories (GNIG/100) (Pokyny pro přímé ověřování v rámci ověřování soupisů k HND členských států),
- Note on GNI reservations (GNIG/101) (Poznámka k výhradám k HND),
- Note on materiality threshold (GNIG/102) (Poznámka k prahu významnosti),
- Documentation guidelines (GNIG/122) (Pokyny k dokumentaci) a
- Risk assessment model for verification of GNI for own resource purposes (GNIG/130) (Model hodnocení rizik u ověřování HND pro účely vlastních zdrojů).

Model zahrnuje každoroční ověřování údajů předávaných s dotazníky k HND a zprávami o kvalitě, jakož i víceleté ověřování statistických zdrojů a metod používaných k výpočtu HND.

Každoroční část ověřovacího procesu se skládá z ověření údajů předávaných s dotazníky k HND a zpráv o kvalitě. Eurostat kontroluje dotazníky k HND mimo jiné z hlediska formální a číselné správnosti dodaných tabulek, konzistence údajů v čase a jejich souladu se zveřejněnými údaji z národních účtů. Revize popsané ve zprávě o kvalitě se ověřují mimo jiné z hlediska přijatelnosti, kvality použitých zdrojů a metod, souladu celkové revize s jednotlivými revizemi a souladu s dříve oznámenými změnami. Členské státy mohou být požádány o případné vysvětlení údajů a zprávy o kvalitě a o zaslání oprav. Tento proces vede k přijetí výše uvedeného stanoviska expertní skupiny pro hrubý národní důchod týkajícího se relevance údajů o HND pro účely vlastních zdrojů.

Víceletá část ověřovacího procesu spočívá v ověření statistických zdrojů a metod používaných k výpočtu HND. Provádí se harmonizovaným způsobem u všech členských států a v rámci víceletých cyklů ověřování, které zajišťují strukturovaný a soudržný ověřovací rámec. Hlavní fáze cyklu, které nastupují po přípravě souboru rámcových dokumentů, jsou: předložení soupisů k HND a tabulek postupů, posouzení rizik, ruční kontroly soupisů a tabulek postupů, porovnání průřezových prvků mezi jednotlivými zeměmi, informační návštěvy související s HND, přímá ověřování, stanovení akčních bodů a výhrady.

¹² Rámcové dokumenty jsou k dispozici na veřejně přístupných stránkách expertní skupiny pro hrubý národní důchod: <https://circabc.europa.eu/ui/group/7eb29b7b-33b0-4c9f-851b-e370277bb9e5>

Soupis k HND a tabulky postupů jsou hlavními referenčními dokumenty používanými ve všech fázích víceletého ověřovacího procesu, Eurostat je kontroluje pomocí dotazníku pro hodnocení soupisu k HND schváleného expertní skupinou pro hrubý národní důchod a přímým ověřováním vybraných oblastí sestavování. Dotazník je komplexním ověřovacím a dokumentačním nástrojem. Jeho struktura je úzce spjata se strukturou příručky k soupisu k HND. Dotazník je zaměřen především na ověření souladu popsaných zdrojů a metod s požadavky ESA 2010, souvisejícími právními předpisy a metodickými pokyny. Tyto nástroje v průběhu let dobře slouží svému účelu a zajišťují systematickou, konzistentní a spravedlivou analýzu soupisů k HND a tabulek postupů.

Některé oblasti národních účtů – jež byly zjištěny při posouzení rizik – jsou považovány za vysoce rizikové pro všechny členské státy. Vyžadují podrobnou srovnávací analýzu řešení používaných jednotlivými zeměmi. V některých případech mohou vyžadovat také shodu v koncepčních aspektech dosaženou v rámci expertní skupiny pro hrubý národní důchod. Tyto prvky se ověřují jednotně ve všech zemích prostřednictvím porovnání mezi jednotlivými zeměmi. V cyklu ověřování v období 2016–2019 dokončil Eurostat rozsáhlý program porovnávání mezi zeměmi prováděného u řady průřezových prvků. Týkalo se prvků, jako je úplnost, vyrovnávání HDP, služby bydlení, finanční služby (včetně finančních zprostředkovatelských služeb nepřímo měřených), globální produkce, platební bilance a změny mezi ESA 95 a ESA 2010. Porovnání mezi jednotlivými zeměmi, pokud jde o úplnost, globální produkci a platební bilanci a změny mezi ESA 95 a ESA 2010, byla dále rozdělena do podrobnějších oblastí. Celkem bylo provedeno šestnáct porovnání mezi zeměmi, která přispěla k větší jistotě ohledně kvality zdrojů a metod použitých při sestavování příslušných oblastí. V cyklu ověřování v období 2020–2024 se provádějí další dvě analýzy porovnávající jednotlivé země.

Nařízení o HND stanoví, že model ověřování HND by měl být založen na zásadách vzájemného hodnocení a efektivity nákladů. Jsou to tedy hlavní zásady, které se při ověřování HND dodržují a které se uplatňují v celém ověřovacím procesu.

Vzájemné hodnocení prováděné při ověřování HND se projevuje aktivním zapojením členských států do ověřovacích činností, a to jak v rámci expertní skupiny pro hrubý národní důchod, tak účastí na informačních návštěvách souvisejících s HND. Pro usnadnění provádění zásady vzájemného hodnocení zajišťuje Eurostat transparentnost ověřovacího procesu tím, že expertní skupině pro hrubý národní důchod zpřístupňuje veškerou příslušnou dokumentaci. Ta zahrnuje soupisy k HND a tabulky postupů a všechny výsledky ověřovacího procesu ve formě zpráv o návštěvách a akčních bodů, seznam zjištěných nepodstatných problémů, zprávy o pokroku a závěrečné zprávy o průřezových otázkách ověřených prostřednictvím porovnání mezi zeměmi, aktuální stav výhrad a (pro cyklus ověřování HND v období 2020–2024) veškeré dopisy o vznesení a zrušení výhrad k HND.

Co se týká uplatnění zásady efektivity nákladů, ta se v modelu ověřování HND projevuje dvojitým způsobem: jednak prostřednictvím posouzení rizik a jednak použitím prahu významnosti. V úzké spolupráci s expertní skupinou pro hrubý národní důchod byl vypracován a schválen komplexní model pro hodnocení rizik v rámci ověřování HND pro účely vlastních zdrojů. Výsledkem je strukturování ověřovacího procesu a soustředění ověřovacích činností na oblasti, které vykazují relativně vysokou míru rizika. Komise je toho názoru, že používání tohoto nástroje uvedený proces zjednodušuje a zvyšuje jeho nákladovou efektivitu.

Při posuzování potenciálního rozsahu a významu konkrétních činností nebo transakcí s sebou zásada efektivity nákladů nese použití prahu významnosti. Expertní skupina pro hrubý národní důchod schválila pro tento účel práh ve výši 0,1 % HND. Práh významnosti je zohledňován v průběhu celého ověřovacího procesu, ale do popředí vstupuje při ukládání a rušení akčních bodů a výhrad.

Akty v přenesené pravomoci a prováděcí akty

Článek 5 nařízení o HND stanoví, že Komise přijme akty v přenesené pravomoci, v nichž vymezí seznam prvků, kterým je třeba se v každém cyklu ověřování zabývat pro zajištění spolehlivosti, úplnosti i co nejvyšší možné míry srovnatelnosti údajů o HND, v souladu s ESA 2010. Dále má Komise prostřednictvím prováděcích aktů stanovit konkrétní opatření pro větší srovnatelnost, spolehlivost a úplnost údajů o HND na základě tohoto seznamu prvků.

Komise přijala nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2020/2147¹³, kterým se doplňuje nařízení (EU) 2019/516 vymezením seznamu prvků, kterými je třeba se v každém cyklu ověřování zabývat. V seznamu jsou uvedena tato témata:

- vymezení zeměpisného území,
- zásady odhadu služeb bydlení,
- nakládání s vratkami DPH,
- opatření týkající se úplnosti a
- nakládání s nevybranou DPH.

Tyto prvky jsou v modelu ověřování náležitě zohledněny, neboť jejich relevantní aspekty byly odpovídajícím způsobem zpracovány v rámcových dokumentech (např. v příručce k soupisu k HND, dotazníku pro hodnocení soupisu k HND a modelu posouzení rizik).

Pro větší srovnatelnost, spolehlivost a úplnost údajů o HND stanovila Komise na základě výše uvedeného seznamu konkrétní opatření prostřednictvím těchto prováděcích aktů:

- prováděcí nařízení Komise (EU) 2021/1947, kterým se vymezuje zeměpisné území členských států¹⁴,
- prováděcí nařízení Komise (EU) 2021/1949 o zásadách pro odhad služeb obydlí¹⁵ a
- prováděcí nařízení Komise (EU) 2021/1948 o nakládání s vratkami DPH osobám nepovinným k dani a osobám povinným k dani, pokud jde o činnosti osvobozené od daně¹⁶.

Prováděcí akty ke zbývajícím dvěma prvkům (opatření týkající se úplnosti, nakládání s nevybranou DPH) se připravují.

Informační návštěvy související s HND

Článek 6 nařízení o HND stanoví, že Komise (Eurostat) může ve vhodných případech vykonat v členských státech informační návštěvy související s HND¹⁷. Účelem informačních návštěv souvisejících s HND je ověření kvality souhrnných ukazatelů HND a jejich složek a ověření souladu s ESA 2010. Návštěvy se proto zaměřují na shromáždění dodatečných informací, které jsou nezbytné pro zjištění případných nedostatků v soupisu k HND nebo ve statistických zdrojích a metodách používaných k výpočtu HND a jeho složek. Informační návštěvy související s HND mohou zahrnovat též přímá ověření částí sestavování HND. Hlavním cílem přímého ověření je ověřit, zda popis zdrojů

¹³ Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2020/2147 ze dne 8. října 2020, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/516 vymezením seznamu prvků, kterými je třeba se v každém cyklu ověřování zabývat (Text s významem pro EHP) (Úř. věst. L 428, 18.12.2020, s. 9).

¹⁴ Prováděcí nařízení Komise (EU) 2021/1947 ze dne 10. listopadu 2021, kterým se vymezuje zeměpisné území členských států pro účely nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/516 o harmonizaci hrubého národního důchodu v tržních cenách (nařízení o HND) a kterým se ruší rozhodnutí Komise 91/450/EHS, Euratom a nařízení Komise (ES) č. 109/2005 (Text s významem pro EHP) (Úř. věst. L 398, 11.11.2021, s. 1).

¹⁵ Prováděcí nařízení Komise (EU) 2021/1949 ze dne 10. listopadu 2021 o zásadách pro odhad služeb obydlí pro účely nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/516 o harmonizaci hrubého národního důchodu v tržních cenách (nařízení o HND) a o zrušení rozhodnutí Komise 95/309/ES, Euratom a nařízení Komise (ES) č. 1722/2005 (Text s významem pro EHP) (Úř. věst. L 398, 11.11.2021, s. 6).

¹⁶ Prováděcí nařízení Komise (EU) 2021/1948 ze dne 10. listopadu 2021 o nakládání s vratkami DPH osobám nepovinným k dani a osobám povinným k dani, pokud jde o činnosti osvobozené od daně, pro účely nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/516 o harmonizaci hrubého národního důchodu v tržních cenách (nařízení o HND) a o zrušení rozhodnutí Komise 1999/622/ES, Euratom a nařízení Komise (ES, Euratom) č. 116/2005 (Text s významem pro EHP). (Úř. věst. L 398, 11.11.2021, s. 4).

¹⁷ Informační návštěvy související s HND se mohou konat rovněž ve Spojeném království a zemích ESVO.

a metod v soupisu k HND přiměřeně odráží skutečně používaný postup sestavování a zda se základní údaje uvedené ve zdrojích odpovídajícím způsobem promítají v údajích v národních účtech, jež členské státy vykazují u vlastního zdroje HND. Výsledkem informační návštěvy související s HND je zpráva (kterou Eurostat předkládá expertní skupině pro hrubý národní důchod) s akčními body, které členskému státu ukládají zavést metodické změny, opravit chyby v sestavování nebo objasnit či doplnit informace obsažené v soupisu k HND.

Minimální počet plánovaných návštěv souvisejících s HND, jež se mají v daném členském státě uskutečnit během ověřovacího cyklu, vychází z výsledků posouzení rizik. Zpravidla se v průběhu ověřovacího cyklu uskuteční v každém členském státě alespoň jedna informační návštěva související s HND.

Ode dne 18. dubna 2019, kdy nařízení o HND vstoupilo v platnost, provedl Eurostat (do října 2022) v členských státech a ve Spojeném království devatenáct informačních návštěv souvisejících s HND. Tohoto počtu bylo dosaženo navzdory obtížným okolnostem spojeným s pandemií COVID-19, a to díky velmi dobré spolupráci s členskými státy. Eurostat zve systematicky odborníky na národní účty zastupující národní statistické úřady jiných členských států, aby se účastnili návštěv souvisejících s HND. Jedenáct z devatenácti návštěv se proto konalo za účasti odborníků na národní účty z jiných členských států, což přispělo k realizaci zásady vzájemného hodnocení, kterou se proces ověřování HND řídí.

Přezkoumávání ověření Komise Evropským účetním dvorem

Práci Komise při ověřování údajů o HND členských států každoročně důkladně prověřuje Evropský účetní dvůr. Kromě toho se vypracovávají zvláštní zprávy o výkonnosti týkající se víceletých ověření. Podrobný výčet činností Účetního dvora v souvislosti s HND pro účely vlastních zdrojů lze nalézt v jeho výročních zprávách o plnění rozpočtu EU.

5. ZÁVĚRY

Hrubý národní důchod představuje základ pro výpočet největšího podílu vlastních zdrojů v souhrnném rozpočtu EU a v této souvislosti je nesmírně důležité náležitě uplatňování nařízení o HND. Správné použití definic a účetních pravidel ESA 2010, které je předpokladem pro kvalitní údaje o HND, je přitom zásadní pro kvalitu národních účtů jako celku. Jistota, pokud jde o spolehlivost, srovnatelnost a úplnost údajů o HND, získaná na základě ověřování prováděného Komisí podle ustanovení nařízení o HND tak přispívá ke spolehlivějším ekonomickým analýzám a k tvorbě hospodářské politiky založené na údajích z národních účtů.

Současný model ověřování HND pro účely vlastních zdrojů vychází do značné míry z postupů zavedených v minulosti při uplatňování směrnice Rady 89/130/EHS, Euratom a nařízení Rady (ES, Euratom) č. 1287/2003. Od vstupu nařízení (EU) 2019/516 v platnost byl model ověřování dále rozvíjen s ohledem na příslušná ustanovení nařízení o HND, včetně ustanovení týkajících se zásad vzájemného hodnocení a efektivity nákladů, a s využitím výsledků předchozích cyklů ověřování HND. V důsledku toho byl zaveden formalizovaný rámec ověřování, který zajišťuje přísný a komplexní, ale zároveň flexibilní proces ověřování.

Byla rovněž přijata opatření k zajištění včasného a harmonizovaného předávání údajů o HND a ke zkvalitnění a aktualizaci dokumentace o metodách a zdrojích používaných k výpočtu HND a jeho složek.

Díky těmto opatřením bylo dosaženo značného pokroku při zkoumání a kontrolách výpočtů HND, a to jak při ročních, tak při víceletých ověřováních.

Byly přijaty příslušné akty v přenesené pravomoci a prováděcí akty požadované nařízením. Průběžně se pracuje na zohlednění dalších možných prvků s cílem dále zlepšovat srovnatelnost, spolehlivost a úplnost údajů o HND.

Komise vyčlenila značné prostředky na zajištění řádného provádění nařízení o HND. Bezproblémové uplatňování nařízení bylo možné také díky velmi dobré spolupráci mezi Komisí a členskými státy.

Projevilo se to během činnosti expertní skupiny pro hrubý národní důchod, která byla zřízena k tomu, aby Komisi pomáhala s přezkumem problematiky provádění nařízení o HND, ale i při informačních návštěvách souvisejících s HND.

V nadcházejících letech budou Komise a expertní skupina pro hrubý národní důchod pokračovat v úsilí o udržení vysoké kvality a o další zlepšování srovnatelnosti, spolehlivosti a úplnosti údajů o HND.